

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) ประกอบด้วยขั้นตอนการศึกษาดังนี้ ดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตการศึกษา

3.1.1 ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) ศึกษาข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมโดยใช้แนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีและรายงานประจำปีเป็นกรอบในการศึกษา ส่วนผลประกอบการด้านการเงินผู้ศึกษาได้ศึกษาจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on equity) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) โดยใช้ข้อมูล 2 ปี คือปี 2557 และปี 2558

3.1.2 ขอบเขตประชากร

ประชากรในการศึกษาคือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ (mai) ในปี พ.ศ. 2557 และ 2558 จำนวนทั้งสิ้น 229 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560: ออนไลน์) โดยไม่รวมบริษัทจดทะเบียนที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอนและบริษัทที่มีข้อมูลตัวแปรไม่ครบถ้วน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาค้างนี้จึงมีจำนวนเบื้องต้น 212 ชุดข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงประชากรที่ศึกษา

ประชากร	ปี 2557	ปี 2558	รวม
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai)	108	121	229
หัก บริษัทจดทะเบียนที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอน	(4)	(4)	(8)
หัก บริษัทที่มีข้อมูลตัวแปรไม่ครบถ้วน	(6)	(3)	(9)
รวมชุดข้อมูลในการศึกษา	98	114	212

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560: ออนไลน์

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) ศึกษาข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งจำแนกตามแนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีและรายงานประจำปีเป็นกรอบในการเก็บข้อมูลจากรายงานประจำปี (แบบ 56-2) โดยใช้ข้อมูล 2 ปี คือปี 2557 และปี 2558 ข้อมูลขนาดของกิจการ (Size) และความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) เก็บข้อมูลจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) ณ วันสิ้นรอบบัญชีปี 2557 และ 2558 ส่วนผลประกอบการด้านการเงินผู้ศึกษาได้ศึกษาจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on equity) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) เก็บข้อมูลจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) ณ วันสิ้นรอบบัญชีปี 2558 และ 2559 ที่มีการเปิดเผยไว้บนเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.3 ตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงิน ผู้ศึกษาได้กำหนดตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

$$R_{it} = \beta_0 + \beta_1 FAIR_{i,t-1} + \beta_2 CORRUP_{i,t-1} + \beta_3 HMRHT_{i,t-1} + \beta_4 LABOR_{i,t-1} + \beta_5 CONSU_{i,t-1} + \beta_6 SOCIAL_{i,t-1} + \beta_7 ENV_{i,t-1} + \beta_8 INNOV_{i,t-1} + \beta_9 SIZE_{i,t-1} + \beta_{10} LEV_{i,t-1} + e_{i,t-1}$$

โดยที่ R คือ ผลประกอบการด้านการเงิน โดยวัดจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on equity) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin)

FAIR คือ ปริมาณการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมประเด็นการประกอบกิจการด้วยความเป็นธรรม

CORRUP คือ ปริมาณการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมประเด็นการต่อต้านทุจริต

HMRHT คือ ปริมาณการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมประเด็นการเคารพสิทธิมนุษยชน

LABOR คือ ปริมาณการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมประเด็นการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม

CONSU	คือ ปริมาณการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมประเด็นความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค
SOCIAL	คือ ปริมาณการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมประเด็นการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม
ENV	คือ ปริมาณการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมประเด็นการจัดการสิ่งแวดล้อม
INNOV	คือ ปริมาณการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมประเด็นนวัตกรรมและการเผยแพร่ นวัตกรรม
SIZE	คือ สินทรัพย์รวม (ขนาดของบริษัท)
LEV	คือ ความเสี่ยงทางการเงิน (อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน)

3.4 ตัวแปรและการวัดค่า

3.4.1 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามของการศึกษาครั้งนี้คือผลประกอบการด้านการเงิน จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าเมื่อมีการศึกษาถึงผลประกอบการด้านการเงิน ผู้ที่ทำการศึกษาก่อนหน้านี้เลือกใช้อัตราส่วนเหล่านี้เป็นตัวแทนของผลประกอบการด้านการเงิน เช่น ในการศึกษาของ McGuire, Sundgren, and Schneeweis (1988) และชลันดา นุราฤทธิ (2556) ซึ่งประกอบด้วย

1) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) ใช้ข้อมูลในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) ณ วันสิ้นรอบบัญชีปี 2558 และ 2559 ที่มีการเปิดเผยไว้บนเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งสูตรที่ใช้ในการคำนวณอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เป็นดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{กำไรสุทธิ ณ วันสิ้นรอบบัญชี}}{\text{สินทรัพย์รวมเฉลี่ย}} \times 100$$

2) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on equity) ใช้ข้อมูลในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) ณ วันสิ้นรอบบัญชีปี 2558 และ 2559 ที่มีการเปิดเผยไว้บนเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งสูตรที่ใช้ในการคำนวณอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิ ณ วันสิ้นรอบบัญชี}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นเฉลี่ย}} \times 100$$

3) อัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) ใช้ข้อมูลในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) ณ วันสิ้นรอบบัญชีปี 2558 และ 2559 ที่มีการเปิดเผยไว้บนเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งสูตรที่ใช้ในการคำนวณอัตรากำไรสุทธิเป็นดังนี้

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ ณ วันสิ้นรอบบัญชี}}{\text{รายได้รวม ณ วันสิ้นรอบบัญชี}} \times 100$$

3.4.2 ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในแต่ละหัวข้อ จำนวน 8 หัวข้อ ตามแนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีและรายงานประจำปี ประกอบด้วย

1. การประกอบกิจการด้วยความเป็นธรรม
2. การต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน
3. การเคารพสิทธิมนุษยชน
4. การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม
5. ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค
6. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
7. การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม
8. การมีนวัตกรรมและเผยแพร่ นวัตกรรม

โดยใช้วิธีการนับบรรทัด เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่ที่เก็บรวบรวมอยู่ในรูปของถ้อยคำ การศึกษาจึงต้องทราบถึงหน่วยสาระที่วัด (Content Unit) ที่จะใช้ในการแจกแจงข้อมูล และจากผลการศึกษาก่อนหน้านี้ที่ได้ทำการศึกษาถึงระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ใช้นับวิธีการนับบรรทัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การศึกษาของพรวิดี วัฒนากลาง (2552) เป็นต้น และสำหรับรายงานประจำปีซึ่งไม่มีการกำหนดรูปแบบการนำเสนอส่งผลให้ในแต่ละบริษัทอาจมีขนาดอักษร จำนวนคอลัมน์ และระยะขอบที่แตกต่างกันไป จึงต้องนำข้อมูลที่บริษัททำการเปิดเผยมาจัดรูปแบบใหม่ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันก่อนทำการนับบรรทัด โดยเศษของแต่ละบรรทัดนับเป็น 1 บรรทัด

3.4.3 ตัวแปรควบคุม

1. ขนาดของกิจการ

บริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะมีการเปิดเผยข้อมูลมากกว่าเมื่อเทียบกับบริษัทที่มีขนาดเล็กกว่า เพราะบริษัทที่มีขนาดใหญ่มักเป็นที่สนใจของผู้มีส่วนได้เสียรวมถึงนักวิเคราะห์ ทั้งยังต้องเผชิญกับแรงผลักดันที่ทำให้บริษัทต้องแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อให้เกิดการยอมรับจากสังคม และจากการศึกษาของ วรกมล เกษมทรัพย์ (2553) พบว่าขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทที่วัดด้วยอัตราส่วนกำไรต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

2. ความเสี่ยงทางการเงิน

ผู้บริหารล้วนให้ความสำคัญต่อความเสี่ยงทางการเงิน (วัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน) สำหรับบริษัทที่มีระดับหนี้สินต่อทุนในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงจะมีความจำเป็นในการเปิดเผยข้อมูลที่ระดับที่สูงกว่าบริษัทที่มีระดับหนี้สินต่อทุนในระดับที่ต่ำกว่า อาจเนื่องจากจำเป็นที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ที่ให้กู้ยืมหรือเจ้าหนี้ว่าบริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้ และอนุวัตร รองเงิน (2559) พบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนกำไรต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีตพบว่าขนาดของกิจการ และความเสี่ยงทางการเงินมีผลต่อผลประกอบการด้านการเงินของบริษัท ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้กำหนดตัวแปรควบคุม ดังนี้

(1) ขนาดของกิจการ (Size) วัดจากสินทรัพย์รวมของกิจการ (Total assets) ณ วันสิ้นรอบบัญชีปี 2557 และ 2558

(2) ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) วัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ณ วันสิ้นรอบบัญชี 2557 และ 2558

$$\text{ความเสี่ยงทางการเงิน} = \frac{\text{หนี้สินรวม ณ วันสิ้นรอบบัญชี}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น ณ วันสิ้นรอบบัญชี}}$$

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ได้แก่ ค่าต่ำสุดของข้อมูล (Minimum) ค่าสูงสุดของข้อมูล (Maximum) ค่าเฉลี่ยของข้อมูล (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นที่ใช้ในการศึกษา

3.5.2 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน

(1) การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด และมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นอย่างไรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

(2) ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุตามตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตามแนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีและรายงานประจำปีกับผลประกอบการด้านการเงิน การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พิจารณาจากค่า p-value คือ หากค่า p-value มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ (β) ว่าตัวแปรตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันในทิศทางใด หากมีค่าเป็นลบแสดงว่าความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงข้ามกันหรือมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ และหากมีค่าเป็นบวกแสดงว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันหรือมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved